

چلینهیا جه ژنی

فقه و بهایی جه ژنان

د ئیسلامی دا

بهره فکرن

شیقان شیخه میری

چلینه یا جهژنی فقه و بهاییت جهژنان د نیسلامت دا

بهره مفکر
شیخان شیخه میری

مزگفت

www.mzgaft.com

ناشن پورتووکس: چلینهیا جهژنی .
ناشن پورتووکس ب عمرهبی: الأربعون العیدية.
بهرفهفکرن: شیشان شیخه میری.
دیزاینا ناقهرووکس و بهرگی: سایتن مزگهفت.
زنجیرا: چلینهیان.
هژمارا زنجیری: (23)
سال: 2026
ژ بهرفه مین: سایتن مزگهفت www.mzgaft.com

پیشہ کی

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى أَشْرَفِ الْأَنْبِيَاءِ
وَالْمُرْسَلِينَ، نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.
ب راستی جه ژن د ئیسلامی دا نه بتنی روژین که یف و خوشیی
و ئاهه نگی نه، به لکو ئه فه درویشمین مه زنن، و وهه لکه فنتین پر
بهانه کو د نافع خو دا گه لکه رمانین روحو و جفاکی و
مرؤقایه تی هه لدگرن.

خودایی بلند ئه ف جه ژنه بو موسلمانان دروست کرینه دا کو
دلخوشیا وان د وان دا نوی بیت، و دلین وان ئیکدو بگرن و قیان
و چه ژیکرن پهیدا بیت، و د وان روژان دا نیعمه تین خودی بین
ل سهر وان هاتینه داریتن ل بیره خو بینن، و درویشمین دینن
خو دیار بکن، و دا کو ب وان درویشمان ژ ئاین و گه لین دی
جودا بن.

و ب راستی پیغه مبه ری مه (سلاف لی بن) نموونا جوان و
چاقلیکه ری باش بوو، گه لکه گرنگی ب جه ژنان ددا، و وی بو
صه حابیین به ریژ ئه حکام و سوننه ت و ئادابین وان دیار دگرن،

و پشكداری خوشی و كهیفا وان دبوو، و رینماییا وان دكر بو
ههر تشتهکی کو خودی ژئی رازی دبت د قان روژین پیروژ دا.
قیجا ژ ریبازا وی یا پیروژ، ئەم ریبازا خو د ساخرنا جهژنان دا
وهردگرین ب شیوهکی کو دگهل گیانی ئیسلامی و رینماییا وی
یا راست بگۆنجیت.

و چونکی گهلهک ژ موسلمانان رهنگه هندهک ژ قان ئەحکام و
ئادابان نهزانن، یان رهنگه کیمتر خه میی بکهن د جیبه جیکرنا
وان دا، من دیت کو یا فه ره ئەز ئەقان فهروودین پیروژین
پیغه مبهری سلاف لیبن یین کو گریدایی جهژنی کۆم بکه م، دا
کو ببنه ژیده رهکی ب ساناهی بو ههر موسلمانه کی.
و من ههول دا د قی کۆمکرنی دا کو ژ فهروودین راست و
دروست بن، دگهل دیارکرنا ژیده ریین وان یین دروست، و کورتکرنا
یین دووباره، و دابه شکرنا وان ل سه ره به شان.

و من نه قیا بتنی فهرووده یان کوم بکهن، به لکو من ههول دا کو
گرنگترین مفا و ئەحکامین فقهی و پهروه ردهیی ژ ههر
فهرووده یه کی دهر بیخم، دا کو خوانده قان ب راستی بزانت
مه ره م ژ قی فهروودنی چیه، و دا بشیت ئەقان سوننه تان د
ژیانا خو یا کرداریدا جیبه جی بکه ت.

و ب راستی ئارمانج ژ ئەڤی پیکولی ئەوه کول بپرا گهل و ملله تی خۆ بینم کا ئەڤ درویشمین ئیسلامی چەند مه زنن، و ههروه سا هاندانه ل سه ر وی چەندی کو خۆ ب سوننه تا پیغه مبه ری خوڤه (سلاف لی بن) بگرن د هه ر تشته کی بچوو یک و مه زن دا یین کو ب روژین جه ژنی قه گریداینه.

داخازی ژ خودی دکه م کو ئەڤ کاره بنتنی ژبه ر رووی وی یی پیروژ بیت، و کو خودی مفای پی ب گه هینیه ته هه ر که سی بخوینت و به ریخۆ بده تی یان به لآڤ بکه ت، و بکه د ته رازییا خیری مه و ده یبابین مه دا، و هه ر که سی ئەم فیکرکرین، و هاریکاریا مه کری دڤی کاری دا روژا چ مال و سامان و زارۆک مفای ل مروقی نه که ن، ئەو تی نه بیت یی کو ب دلەکی ساخ و ساخله م دیر ژ شرکی و ریایی ب چیه ته به ر دهستی خودی تعالا، و هه ر ئەوه ل سه ر قی چەندی خودان شیان.

شیخان شیخه میری

24 رهمه زانا 1447

13.3.2026

فهرمودا ئیكىن: بهشنى ئیكىن: حوكمىن

ههردوو جهژنان و فهرلىن وان

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: «قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمَدِينَةَ وَلَهُمْ يَوْمَانِ يَلْعَبُونَ فِيهِمَا، فَقَالَ: «مَا هَذَانِ الْيَوْمَانِ؟» قَالُوا: كُنَّا نَلْعَبُ فِيهِمَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «قَدْ أَبَدَلَكُمُ اللَّهُ بِهِمَا خَيْرًا مِنْهُمَا: يَوْمَ الْأَضْحَى، وَيَوْمَ الْفِطْرِ».⁽¹⁾

ئەنەسنى كورپى مالكى (خودى ژى رازى بت) گۆت: "پيغه مبهرى خودى (سلاف لى بن) گەهشته مه دىنى و خەلكى وان دوو روژ هەبوون يين تيدا كهيف خووش دبوون، وى گۆت: «ئەفە چ دوو روژن؟» وان گۆت: مه د جاهليه تى دا د وان روژان دا تيدا يارى و كهيفخوشى دكرن، پيغه مبهرى خودى (سلاف لى بن) گۆت: «خودى بۆ ههوه گوهارتن ب دوويين باشتەر و بخيرتر: روژا قوربانى، و روژا ره مه زانى».

(1) سُنَنُ أَبِي دَاوُدَ (كِتَابُ الصَّلَاةِ، بَابُ صَلَاةِ الْعِيدَيْنِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (1134)، وَصَحَّحَهُ الْأَلْبَانِيُّ.

مفا و ئەحکام:

1. حوکمى ھەردوو جەژنان د ئىسلامى دا: ئەف فەرموودەيە حوکمى جەژنا رەمەزانى و جەژنا قوربانى وەک دوو جەژنەين شەرىعى بۆ موسلمانان ديار دکەت.
2. لادان و رەدکرنا جەژنەين جاهلیه تی: ديار دکەت کو ئىسلامى جەژنەين جاهلیه تی رەدکرینه و بیین باشتەر و بخیرتر ژ وان ل جهی وان داناینه.
3. جودا کرنا موسلمانان ژ غەیری وان: تەکە زیی ل سەر جودا کرنا موسلمانان دکەت ب جەژنەين وان بیین تاییهت کو دگەل دینی وان دگۆنجن.
4. کەیف و خوشی دروستن د قان پوژاندا : ديار دکەت کو کەیف و خوشی د ھەردوو جەژنان دا کارهکی شەرىعى و داخزکری یه.

فمرموودا دووین

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: "دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَعِنْدِي جَارِيَتَانِ تُغْنِيَانِ بَغْنَاءِ بُعَاثَ، فَاضْطَجَعَ عَلَى الْفِرَاشِ وَحَوْلَ وَجْهِهِ، وَدَخَلَ أَبُو بَكْرٍ فَاَنْتَهَرَنِي وَقَالَ: مِزْمَارُ الشَّيْطَانِ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ؟ فَأَقْبَلَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: «دَعَهُمَا يَا أَبَا بَكْرٍ، فَإِنَّهَا أَيَّامٌ عِيدٍ»." (1)

عائشا (خودی ژى رازی بت) گوت: "پیغمبرى خودى (سلاف لى بن) هاته دهف من، و دوو کچ ل دهف من بوون سترانين (بوعات) دگوتن، وى خو ل سهر جهى پالدا و رويى خو وهرگيړا، و نه بوبه کر هات و نه ز پاشقه ليدام و گوت: دهنكى شهيپانى ل دهف پیغمبرى (سلاف لى بن)؟ پیغمبرى خودى (سلاف لى بن) زقرى و به ريخو دايى و گوت: «وان بهيله، نهى نه بوبه کر، چونكى نه فه روژين جه ژنى نه»."

(1) صَحِيحُ الْبُخَارِيِّ (كِتَابُ الْعِيدَيْنِ، بَابُ الْحِرَابِ وَالْدَّرَقِ يَوْمَ الْعِيدِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ

مفا و ئەحکام:

1. دروستتیا سترانین حەلال د جەژنی دا: فەرموودە دیار دکەت کو دروستە سترانین حەلال یین کو ئاخفتنن کریت و فاحش تیدا نەبن بەینە گۆتن د روژین جەژنی دا، ژ بو دەبرینا خوشیی، بەلی دویر ژ تیکەلی وئامیرین موزیککی یین حەرام.
2. بەرفرەهی و ساناهیا ئیسلامی: دیار دکەت کو ئیسلام چەند ب ساناهی و بەرفرەهە د ئینانا کەیف و خوشیی دا د قان روژین شەری دا.
3. جەژن دەمی بەرفرەهی و خوشیا حەلالە: تەکەزیی دکەت کو جەژن دەمەکە بو بەرفرەهی ل سەر خیزان و زارۆکان ب وان تشین حەلال ژ خو مژیلکرنی و یاریکرنی.
4. پیغەمبەر (سلاق لی بن) نمونە بوو د رەوشت و رەفتاری دا: زیرەکی و حیکمەتا پیغەمبەری (سلاق لی بن) دیار دکەت د سەرەدەریکنا دگەل هەلووستین جودا جودا دا، و سەرەدەریا وی یا نەرم دگەل ئەبۆبەکر و عائیشایی خودی ژ وان پازی بیت.

فهرمودا سییڻ

عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «يَوْمٌ عَرَفَةٌ وَيَوْمُ النَّحْرِ وَأَيَّامُ التَّشْرِيقِ عِيدُنَا أَهْلَ الْإِسْلَامِ، وَهِيَ أَيَّامٌ أَكَلٍ وَشُرْبٍ». (1)

عوقبه یی کورپی عامری (خودی ژئی رازی بت) گوت کو پیغه مبهری خودی (سلاف لی بن) گوت: «روژا عه ره فی و روژا قوربانئ و روژین ته شریقی جه ژنا مه یا خه لکی ئیسلامی یه، و ئە فه روژین خارن و فه خارنی نه.»

مفا و نه حکام:

1. روژین ته شریقی جه ژنن: دیار دکه ت کو روژین ته شریقی (روژا یازدی و دوازدی و سیزدی ژ نولحیجی) پیشکه که ژ جه ژنا قوربانئ و دکه فنه ناف حوکمی جه ژنان دا.
2. پاشقه لیدان ژ روژی گرتنی د روژین ته شریقی دا: دیار دکه ت کو حه رامه روژی گرتن د روژین ته شریقی دا، ژ بهرکو ئە فه روژین که یفخوشی و خارن و فه خارنی نه.

(1) سُنُّ أَبِي دَاوُدَ (كِتَابُ الصَّوْمِ، بَابُ النَّهْيِ عَنِ صِيَامِ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (2419)، وَصَحَّحَهُ الْأَلْبَانِيُّ.

3. ئارمانچ ژ روژين ته شريقي: ئەف روژه هاتينه دانان ژ بو
خارن و ڤه خارني و زكري خودايي بلند، و دياركرنا خوشيي ب
نيعمه تين وي.

4. به رفره هي كرن د تشتين حه لال دا: بو موسلمانى دروسته كو
به رفره هيى بكه ت د تشتين حه لال دا ژ خارن و ڤه خارني د ڤان
روژان دا.

فهرموودا چاری

عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: "صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ الْعِيدَ غَيْرَ مَرَّةٍ وَلَا مَرَّتَيْنِ بغيرِ أَذَانٍ وَلَا إِقَامَةٍ." (1)

جابری کوری سہمورہی (خودی ژئی رازی بت) گوت: "من دگہل پیغہمبہری خودی (سلاف لی بن) چہ ندرین جارن نفیڑا جہ ژئی یا کری بی بانگ و بی قامت."

مفا و ئەحکام:

1. نفیڑا جہ ژئی بی بانگ و بی قامتہ: ئەف فہرموودہیہ تہ کہ زیی دکت کو نفیڑا ہہردوو جہ ژنان نہ بانگ و نہ ئیقامہ بو نینہ، و ئەفہ ژ تایبہ تمہ ندرین وی یہ.

2. جوداہیا وی ژ نفیڑین پینچ فہرزی: دیار دکت کو نفیڑا جہ ژئی جودا یہ ژ نفیڑین فہرز د ہندہک شیوہ و سہروبہری دا.

3. دیارکرنا درویشمین ئیسلامی: سہرہرای نہ بوونا بانگ و قامتہ تی، نفیڑا جہ ژئی ژ مہزنترین درویشم و شیعارین ئیسلامی یین دیارہ.

(1) صَحِيحُ مُسْلِمٍ (كِتَابُ صَلَاةِ الْعِيدَيْنِ، بَابُ تَرْكِ الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ فِي صَلَاةِ الْعِيدَيْنِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (887).

فهرموودا پینجی: بهشی دوویں: ئەحکامین

نقیژا جهژنی و نادابین وی

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: "كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ يُصَلُّونَ الْعِيدَيْنِ قَبْلَ الْخُطْبَةِ." (1)

ئیبین عومەر (خودی ژئی رازی بت) گۆت: "پینغه مبهری خودی (سلاف لی بن) و ئەبوبه کر و عومەری، نقیژا هەردوو جهژنان دکرن ژ بهری گۆتار خواندنێ."

مفا و ئەحکام:

1. پيش ئیخستنا نقیژئی ل سەر گۆتاری: ژ سوننه تا به ره لاقه (مه واته ره) کو نقیژا جهژنی ژ بهری گۆتاری بیت، و ئەفه ژ جوداهیبین وی یه ژ نقیژا ئەیبینی.

2. خەلیفه یین سەرراست ل دویف سوننه تی دچوون: به لگه یه ل سەر رژی دیا خەلیفه یین راشدین د پەیره و کرنا سوننه تا پینغه مبهری خودی (سلاف لی بن) د هەر کاره کی دا.

(1) صَحِيحُ الْبُخَارِيِّ (كِتَابُ الْعِيدَيْنِ، بَابُ الْخُطْبَةِ بَعْدَ الْعِيدِ، رَقْمُ الْحَدِيثِ (963).

3. گرنګیا ګوټاری: سه‌ره‌رای کوټه و پشتی نقیژی یه، به‌لی
ګوټار ژ نقیژی کیټر نینه ژ لایي گرنګی څه، ژبه‌ر ټه‌وان
شیره‌ت و بیرئینانا ټیډا دهټه به‌حسکرن.

فهرموودا شهشن

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: "كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَخْرُجُ يَوْمَ الْفِطْرِ وَالْأَضْحَى إِلَى الْمُصَلَّى، فَأَوَّلُ شَيْءٍ يَبْدَأُ بِهِ الصَّلَاةَ، ثُمَّ يَنْصَرِفُ فَيَقُومُ مُقَابِلَ النَّاسِ وَالنَّاسُ جُلُوسٌ عَلَى صُفُوفِهِمْ فَيَعِظُهُمْ وَيَأْمُرُهُمْ وَيَخْطُبُهُمْ، وَإِنْ كَانَ يُرِيدُ أَنْ يَبْعَثَ بَعْنًا ذَكَرَهُ لَهُمْ، أَوْ يَأْمُرَ بِشَيْءٍ أَمَرَهُمْ بِهِ." (1)

ئەبو سەعیدئ خودری (خودئ ژئ رازی بت) گۆت:
"پینغه مبهری خودئ (سلاف لی بن) د روژا (جه ژنا) ره مه زانی و
قوربانئ دا دچوو نقیژگه هی (ئانکو: جهئ نقیژئ کو دبیزئئ:
مصلى، ژ دهرفه می مزگه فتئ بوو)، و ئیکه م تشتی کو پئ دهست
پئ دکر نقیژ بوو، پاشی ل خو دزقری و به رامبه ر خه لکی
رادوه ستیا و خه لک د ریژین خوه دا روینشتی بوون، وی
شیره ت ل وان دکر و فه رمان ددانئ و گۆتار بو وان دخواند، و
ئه گهر وی قیابا هیزه کئ به نییریت دا بو وان دیار که ت، یان قیابا
فه رمانئ ب تشته کئ بکه ت فه رمان پئ ددان."

(1) صَحِيحُ الْبُخَارِيِّ (كِتَابُ الْعِيدَيْنِ، بَابُ خُرُوجِ النِّسَاءِ وَالصَّبِيَّانِ إِلَى الْمُصَلَّى)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (956).

مفا و ئەحکام:

1. نقيژكرن د نقيژگه هي دا (ژ دهرقه ي مزگه فتي): سوننه ت نه وه كو نقيژا جه ژني د نقيژگه هي دا بيت ل دهرقه ي مزگه فتي نه گهر به رفره ه بيت و تيرا نقيژكه ران بكه ت.
2. ده ستيپكرن ب نقيژي ژ به ري گوتاري: ته كه زيي ل سهر پيش ئيخستنا نقيژي دكه ت ل سهر گوتاري.
3. گوتار پشتي نقيژي: دروستيا گوتاري پشتي نقيژي و هه بوونا شيره ت و بيرئيناني دناف گوتاري دا.
4. چه زكرنا روينشتنا خه لكي بو گوتاري: ديار دكه ت كو مستحه به روينشتنا خه لكي بو گوهداريكرنا گوتاري (ئانكو: يي گوهداريا گوتاري نه كه ت گونه هكار نابيت).
5. فه گريا گوتاري: دبیت گوتار ل سهر كيشه يين گشتي يين گهل و ملله ت و ئوممه تي بيت، و نه بتني ب فقه ي جه ژني فه گريداي بيت.
6. ئاماده بوونا ژنان و زاروكان د نقيژا جه ژني دا: ديار دكه ت كو مستحه به ژن و زاروك دهركه فن بو نقيژگه هي و ئاماده بن بو نقيژا جه ژني و گوتاري، ژبه ركو خير و به ره كه ت يا تييدا هي.

فهرموودا هفتن

عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: "أَمَرَنَا (تَعْنِي النَّبِيَّ ﷺ) أَنْ نَخْرُجَ فِي الْعِيدَيْنِ الْعَوَاتِقِ وَذَوَاتِ الْخُدُورِ، وَأَمَرَ الْحَيْضُ أَنْ يَعْتَزِلْنَ مُصَلَّى الْمُسْلِمِينَ." (1)

ئوم عهطيه (خودى ژى رازى بت) گوت: " فهرمان ل مه هاتيه کرن (مه ره ما وى پيغه مبهرى خودى (سلاف لى بن)) كو د هه ردوو جه ژنان دا كچ و ژنيں خو كو د مالان دمان و دبن په ريا دا بوون ب دهر بيخين، و فهرمان ل ژنيں د زهروكا هه يقانه دا دكر كو ژ نقيژگه ها موسلمانان دووير بكه قن."

مفا و نه حكام:

1. چه زكرنا دهر كه فتنا هه مى ژنان بو جه ژنى: فهرمان ب دهر كه فتنا ژنان فه گره بو هه ميان، هه تا كچين جحيل بين كو نه شوى كرين و ژنيں خودان خدور (بين ب شهرم و د مالين خواهه دا دمان).

(1) صَحِيحُ الْبُخَارِيِّ (كِتَابُ الْعِيدَيْنِ، بَابُ خُرُوجِ النِّسَاءِ وَالصَّبِيَّانِ إِلَى الْمُصَلَّى)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (971).

2. حیکمت ژ ده رکه فتنا ژنان: ژبو دیار کرنا درویشمپن ئیسلامی یه، و سوپاسی کرنا خودی یه، و ئاماده بوونه ل کۆمبوونین موسلمانان.

3. دوویرکه فتنا ژنپن د زهروکی دا ژ نفیژگه هی: ژنا د عادا خو دا نفیژی ناکهت، به لی ئه و ئاماده دبیت دا کول خیر و به ره کهت و دوعا و داخازین موسلمانان ببینت، و ژ جهی نفیژی دوویر دکه فت.

4. گرنگیا کۆمبوونا موسلمانان: دیار دکهت کو کۆمبوونا موسلمانان گرنگه د قان روژین پیروژ دا.

فهرموودا ههشتن

عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: "كَانَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ حُلَّةٌ يَلْبَسُهَا فِي الْعِيدَيْنِ وَيَوْمَ الْجُمُعَةِ." (1)

جابر (خودی ژئی رازی بت) گوت: "پيغه مبهری خودی (سلاف لی بن) جلکه ک (جلکه کی تایبته) هه بوو د هه ردوو جه ژنان و روژا ئه بیینی دا دکره بهر خو." (1)

مفا و ئەحکام:

1. سوننه تا خو جوان کرنی بو جه ژنی: ژ سوننه تا پیغه مبهری یا پیروزه کو مرووف بو جه ژنی خو جوان بکهت ب پوشینا جوانترین جلکین بهردهست.

2. خو بیهنخوش کرن و خوشوشتن د روژا جه ژنی دا: سوننه ته خو بیهنخوش بکهت و سهری خو بشوتن بو جه ژنی، دا کو نیشانین جوانیی و خوشیی تیدا بهینه دیار کرن.

(1) صَحِيحُ ابْنِ حُرَيْمَةَ (كِتَابُ صَلَاةِ الْعِيدَيْنِ، بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّجَمُّلِ وَالتَّطْيِيبِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَالْعِيدَيْنِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (1765)، وَصَحَّحَهُ الْأَلْبَانِيُّ.

3. دیارکرن خوشیی و نیعمه تی: خو جوانکرن دیارکرن خوشیی
یہ ب نیعمه تین خودی و درویشم و شیعارین دینی وی.
4. چ تیدا نینہ جلیکین رہنگاو رہنگ بهینہ پوشین: فہرموودہ
دیار دکہت کو دروستہ جلیکین رہنگاو رہنگ بهینہ پوشین، ب
مہرجہ کی ئہ گہر د زاتی خو دا حہرام نہ بن.

فهرموودا نهی

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: "خَرَجْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي يَوْمِ عِيدٍ، فَصَلَّى رَكَعَتَيْنِ لَمْ يُصَلِّ قَبْلَهُمَا وَلَا بَعْدَهُمَا شَيْئًا." (1)

ئەبو ھورەیرە (خودی ژئی رازی بت) گۆت: "ئەز دگەل پیغەمبەری خودی (سلاف لی بن) د روژا جه ژنی دا دەرکە فتم، وی دوو رکاعت نقیژ کرن (ئەقە نقیژا جه ژنی یه) و ژ بەری وان و پشتی وان چ تشته کی دی ژ نقیژان نه کرن."

مفا و ئەحکام:

1. نقیژا جه ژنی دوو رکاعته: فهرمووده دیار دکەت کو نقیژا جه ژنی دوو رکاعته.

2. چ سوننەت ژ بەری نقیژا جه ژنی یان پشتی وی نینه: چ سوننەت ژ بەری نقیژا جه ژنی یان پشتی وی نینه، و ئەقە ژ تاییه تمەندیین وی یه.

(1) سُنُّنُ ابْنِ مَاجَهَ (كِتَابُ إِقَامَةِ الصَّلَاةِ وَالسُّنَّةِ فِيهَا، بَابُ مَا جَاءَ فِي صَلَاةِ الْعِيدَيْنِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (1274)، وَصَحَّحَهُ الْأَلْبَانِيُّ.

3. بتنی نقیڑا جه ژنی تیرا مروقی هه یه: نقیڑکه ر بتنی دی دوو
رکاعه تان که ت وئەف چهنده تیرا وی هه یه، وهک نقیڑا وی یا
ئیکانه د وی ده می دا.

2. حيكمت ژ خارنئ: ژبؤ دياركرنا بدوماهيك هاتنا روژيئ و سوپاسيكرنا خودئ ل سهر تمامكرنا قئ عيباده تي، و ژبؤ جوداكرنا روژا جه ژنا رهمه زانئ ژ روژا روژيئ.
3. هه قدژئ كرنا ئه هلي كيتابان (مخالفة أهل الكتاب): وهك جوداهيهك ژ ئه هلي كيتابان يئن كو رهنگه ئه وژئ ژ به ري جه ژنيئ خو روژيان دگرن.

فهرموودا يازدى

عَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: "كَانَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَخْرُجُ يَوْمَ
الْفِطْرِ حَتَّى يُطْعِمَ، وَلَا يُطْعَمُ يَوْمَ الْأَضْحَى حَتَّى يُصَلِّيَ." (1)

بورهیدهى (خودى ژى رازى بت) گوت: "پيغه مبهرى خودى
(سلاف لى بن) د روژا رهمه زانى دا نه دهرکه فت هه تا کو
خوارنهک نه خواربا، و د روژا قوربانى دا چ نه د خوار هه تا نقیژ
نه کربا."

مفا و ئەحکام:

1. سوننه تا خارنى د روژا رهمه زانى و قوربانى دا: ئەف
فه رموودهيه سوننه تى د هه ردوو جه ژنان دا پشتراست دکه ت:
خارن ژ بهرى نقیژا رهمه زانى، و گيروکرنا خارنى هه تا پشتى
نقىژا قوربانى.

(1) سُنَنِ التِّرْمِذِيِّ (كِتَابُ صَلَاةِ الْعِيدَيْنِ، بَابُ مَا جَاءَ فِي الْأَكْلِ يَوْمَ الْفِطْرِ قَبْلَ
الْخُرُوجِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (542)، وَصَحَّحَهُ الْأَلْبَانِيُّ.

2. حیکمەت ژ گیرۆکرنا خاړنې د قوربانۍ دا: دا کو خاړن ژ
گۆشتی قوربانۍ بیت پشته سهرژیکرنا وی، و ئه فه دگهل
دیارکرنا درویشمین قوربانۍ دگۆنجیت.

فهرموودا دوازدي

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: "كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا
كَانَ يَوْمَ عِيدٍ، خَالَفَ الطَّرِيقَ." (1)

جابري کورئ عه بدولايي (خودئ ژئ رازي بت) گوت:
"پيغه مبهري خودئ (سلاف لي بن) ته گهر روژا جه ژني با، ريکا
خوه دگوهارت."

مفا و نه حکام:

1. گوهارتنا ريکئ د چوون و هاتئ دا: ژ سوننه تي يه کو
موسلمان د ريکه کئ دا بچيته نقيژگه هي و د ريکه کا دي دا
بزقريت.

2. حیکمه تا ئي چه ندي: يا هاتيه گوتن بو ديارکنا درویشمين
ئيسلامئ يه د دوو ريکان دا، و گوتينه بو زيده کرنا پينگا ئين
نقيژکهری يه، و گوتينه بو هندی کو خير هه ر دوو ريکان را
قه گريت، و گوتينه بو هندی کو هه ر دوو ريک شاهديئ بو بکه ن،

(1) صَحِيحُ الْبُخَارِيِّ (كِتَابُ الْعِيدَيْنِ، بَابُ مَنْ خَالَفَ الطَّرِيقَ إِذَا رَجَعَ يَوْمَ الْعِيدِ)، رَقْمُ
الْحَدِيثِ (986).

و گۆتینه بۆ سلاقکرنا ل سه ر پترين ژماره ژ موسلمانان و هه می
ژی دروستن.

3. ساخکرنا پترين ريکي ب زکري خودی: ده ربا زبوونا
موسلمانان ژ ريکين جودا زکرکرنا خودی و سلاقان د ناث
جاده يين باژيري دا به لاف دکه ت.

فهرموودا سیزدی

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: "كَانَ الْحَبَشُ يَلْبَعُونَ بِحِرَابِهِمْ فِي الْمَسْجِدِ يَوْمَ عِيدٍ، فَسْتَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِرِدَائِهِ وَأَنْظَرُ." (1)

عائیشایی (خودی ژئی رازی بت) گوت: "حه به شیان د مزگه فتی دال روژا جه ژنی دا ب خه نجه ریڼ خوه یاری و که یف دکرن، پیغه مبه ری خودی (سلاف لی بن) ب جلکی خوه ئەز داپوشیم و من به ریخو ددا وان."

مفا و نه حکام:

1. دروستییا یاری کرنی ب چه کین حه لال د جه ژنی دا: دیار دکه ت کو دروسته یاری کرن ب چه کین حه لال وه کی شیر و پم و خه نجه ران د جه ژنی دا بو دیار کرنا هیژی و خوشیی.
2. دروستییا به ریخودانا خو یاری و مژیلکرنا حه لال: دروسته ژن به ریخو بده ته قی یاریا حه لال، دگه ل به رچا قگرتنا ریسیاین شهرعی وه کی حیجاب و فه شارتنا عوره تان و نه تیکه لکرنی.

(1) (کِتَابُ الْعِيدَيْنِ، بَابُ الْحِرَابِ وَالذَّرَقِ يَوْمَ الْعِيدِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (950).

3. رژدیا پیغهمبهری (سلاف لی بن) بو فیرکرنا لیبورینی
وعه فیکرنی: پیغهمبهری (سلاف لی بن) دانپیدان بقی ئەقی
تشتی کر، و هاریکاریا عائییشایی کر بو دیتتی، ئەقه وی
چەندی نیشان دەت کو دین چەند ب به رفرههه د خوۆشی و
یاریین ههلال دا.

فهرموودا چاردی

عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: "مِنَ السُّنَّةِ أَنْ تَخْرُجَ إِلَى الْعِيدِ مَاشِيًا، وَأَنْ تَأْكُلَ شَيْئًا قَبْلَ أَنْ تَخْرُجَ فِي الْفِطْرِ، وَلَا تَأْكُلَ فِي الْأَضْحَى حَتَّى تَرْجِعَ فَتَأْكُلَ مِنْ أَضْحِيَّتِكَ." (1)

عەلیی کوری ئەبو طالبی (خودی ژێ رازی بت) گۆت: "ژ سوننه تی یه کو مرووف ب بیان بچیته جه ژنی، و کو تشته کی بخوت ژ بهری بچته ژ دهرفه د جه ژنا ره مه زانی دا، و چ نه خوت د جه ژنا قوربانێ دا ههتا بزهریت و ژ قوربانیا خوه بخوت."

مفا و ئەحکام:

1. مستحبه چوونا ب بیان بو نقیژگه هی: ژ سوننه تی یه کو موسلمان ب بیان بچته نقیژگه هی ئەگه ر بو وی دشیان دا بیت، ژ بهرکو خیر و زیده کرنا پینگا فان یا تیدا هه ی.

(1) سُنُنُ التَّرْمِذِيِّ (كِتَابُ صَلَاةِ الْعِيدَيْنِ، بَابُ مَا جَاءَ فِي الْأَكْلِ يَوْمَ الْفِطْرِ قَبْلَ الْخُرُوجِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (542)، [هَذَا الْحَدِيثُ مَوْقُوفٌ عَلَى عَلِيٍّ، لَكِنَّهُ مَعْمُولٌ بِهِ وَلَهُ حُكْمُ الْمَرْفُوعِ لِكَوْنِهِ لَا يُقَالُ بِالرَّأْيِ، وَصَحَّحَهُ الْأَلْبَانِيُّ].

2. تیروته سه لیا سوننه تا خارنی د ههردوو جه ژنان دا: ته که زیی ل سهر تیروته سه لیی د سوننه تا خارنی دا ژ بهری ده رکه فتنی د ره مه زانی دا، و پشتی زقرینی د قوربانی دا.
3. هاندان ل سهر خارن ژ قوربانیی: بو که سی قوربانیی ددهت مسته حبه کو ژ قوربانییا خوه بخوت بو به ره که تی.

فهرموودا پازدی

عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: "أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ نَخْرَجَ الْعَوَاتِقَ وَذَوَاتِ الْخُدُورِ، وَالْحَيْضَ، لِيَشْهَدَنَّ الْخَيْرَ وَدَعْوَةَ الْمُسْلِمِينَ، وَيَعْتَزَلَ الْحَيْضُ الْمُصَلَّى." (1)

ئوم عهطيه (خودى ژى رازى بت) گوټ: "بيغه مبهري خودى (سلاف لى بن) فه رمان ل مه كر كو كچ و ژنيى كو د مالان دمان و ژنيى د زقرؤكى دا ب دهر بيخين، دا كو خيري و دوعا و داخازين موسلمانان ببينن، و ژنيى زقرؤكى دا ژ نقيژگه هى دووير بكه فن."

مفا و نه حكام:

1. ديتنا خيري و دوعا و داخازان: هه تا ژنا د زقرؤكى دا ژ ديتنا خيري و داخازين موسلمانان ناهيته قه دهغه كرن، نه گهر نقيژى ژى نه كه ت.

(1) صَحِيحُ الْبُخَارِيِّ (كِتَابُ الْعِيدَيْنِ، بَابُ خُرُوجِ النِّسَاءِ وَالصَّبِيَّانِ إِلَى الْمُصَلَّى)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (971).

2. حسابکرنا خیرئ: هاندانه ل سهر حسابکرنا خیرئ د ئامادهبوونا کۆمبوونا موسلمانان و دوعیان دا، ههتا ئهگهر عیبادهتی ب تهمامی ژی نه کهت.

3. دیارکرنا ئیکریزیی و ههقدوو وهگرتنئ: ئامادهبوونا ههمی چینین جفاکی بو نقیژا جهژنی ئیکریزییا موسلمانان و ههقدوو وهگرتنان وان دیار دکهت.

فهرمودا شازدی: بهشن چاری: تهکبیرکن د

هردوو جهژنان دا و نهکامین وئ

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُكَبِّرُ فِي الْفِطْرِ
وَالْأُضْحَى فِي الرُّكْعَةِ الْأُولَى سَبْعَ تَكْبِيرَاتٍ، وَفِي الثَّانِيَةِ خَمْسَ
تَكْبِيرَاتٍ سِوَى تَكْبِيرَتِي الرُّكُوعِ. (1)

عائیشایی (خودی ژئی رازی بت) گوټ کو پیغه مبهری خودی
(سلاف لی بن) د جهژنا رهمه زانی و قوربانی دا د رکاعه تا ئیکئی
دا هفت ته کبیر ددان، و د یا دووی دا پینچ ته کبیر ددان، ژبلی
ته کبیرین رکوعی.

مفا و نهکام:

1. هه ژمارا ته کبیران د نقیژا جهژنی دا: ئە ف هرمودهیه ژماره یا
سوننهت یا ته کبیران د نقیژا جهژنی دا دیار دکهت: هفت د
رکاعه تا ئیکئی دا (پشتی ته کبیرا ئیحرامی) و پینچ د یا دووی دا
(پشتی ته کبیرا هه گوهاستنی بۆ راهه ستانی).

(1) سُنُّنُ أَبِي دَاوُدَ (كِتَابُ الصَّلَاةِ، بَابُ التَّكْبِيرِ فِي الْعِيدَيْنِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (1151)،
وَصَحَّحَهُ الْأَلْبَانِيُّ.

2. ده می ته کبیران: بهری خواندن د ههردوو رکاعه تان دا.
3. جودا کرنا د ناقبه را ته کبیرین جه ژنی و ته کبیرین رکوعی دا:
ته کبیرین زیده نه ته کبیرین ئیحرامی و رکوعی نه.

فهرموودا ههقدی

عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ: "أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَبَّرَ فِي عِيدِ ثِنْتِي عَشْرَةَ تَكْبِيرَةً: سَبْعًا فِي الْأُولَى، وَخَمْسًا فِي الْآخِرَةِ، وَلَمْ يُصَلِّ قَبْلَهَا وَلَا بَعْدَهَا." (1)

عهمری کوری شووعی بی ژ بابی خوه ژ باپیری خوه: "کو پیغه مبهری خودی (سلاف لی بن) د جه ژنه کی دا دوازه ته کبیر کرن: هفت د یا ئیکی دا، و پینچ د یا دوماهی د، و نه ژ بهری وی و نه پشتی وی چ نفیژه که نه کربوون."

مفا و نه حکام:

1. پشتراست کرنا ژماره یا ته کبیران: ژماره یا ته کبیرین زیده د نفیژا جه ژنی دا پشتراست دکهت (هفت و پینچ).
2. نه بوونا نفیژین سوننهت یین بهری یان پشتی: جاره کا دی پشتراست دکهت کو نفیژین سوننهت یین راتیبه یین بهری یان پشتی نفیژا جه ژنی نینن.

(1) سُنُّنُ أَبِي دَاوُدَ (كِتَابُ الصَّلَاةِ، بَابُ التَّكْبِيرِ فِي الْعِيدَيْنِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (1153)، وَحَسَنُهُ الْأَلْبَانِيُّ.

فهرمودا ههژدی

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ كَانَ إِذَا غَدَا إِلَى الْمُصَلَّى يَوْمَ
الْفِطْرِ وَالْأَضْحَى رَفَعَ صَوْتَهُ بِالتَّكْبِيرِ حَتَّى يَأْتِيَ الْمُصَلَّى، ثُمَّ
يُكَبِّرُ حَتَّى يَأْتِيَ الْإِمَامَ. (1)

ژ ئیبن عومهری (خودی ژئی رازی بت) کو ئه و ئه گهر د روژا
ره مه زانی و قوربانی دا چووبا جهی نقیژگه هی، دهنگی خوه ب
ته کبیرکرنی بلند دکر هه تا دگه هشته نقیژگه هی، پاش ته کبیر
ددان هه تا ئیمام دهات.

مفا و ئەحکام:

1. ته کبیرین بی مه رج (ره ها _ مطلق) به ری نقیژا جه ژنی:
دروستییا ته کبیرین بی مه رج (بیین کو نه ب نقیژان قه گریدای)
د ریکی دا بو نقیژگه هی د هه ردوو جه ژنان دا.
2. بلندکرنا دهنگی ب ته کبیرکرنی: مسته حه به بلندکرنا دهنگی
ب ته کبیرکرنی بو دیارکرنا درویشمیین جه ژنی.

(1) صَحِيحُ الْبُخَارِيِّ (كِتَابُ الْعِيدَيْنِ، بَابُ التَّكْبِيرِ أَيَّامَ مِنِّي، وَإِذَا غَدَا إِلَى الْمُصَلَّى)،
تَعْلِيْقُ بِصِغَةِ الْجَزْمِ، ذَكَرَهُ الْبُخَارِيُّ مُعَلَّقًا (بَابُ 24).

3. به رده و امیا ته کبیر کرنی هه تا گه هشتتا ئیمامی: ته کبیر کرن
به رده و ام دبت هه تا ئیمام نفیژی دهست پی دکه ت.
4. ساخرنا درویشمی ته کبیری: ته کبیر کرن د قان روژان دا ژ
مه زنترین درویشم و شیعارین ئیسلامی یه.

فهرموودا نۆزدی

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: "التَّكْبِيرُ يَوْمَ الْعِيدِ: اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، وَلِلَّهِ الْحَمْدُ" (1)

ئيبين مهسعودی (خودی ژئی رازی بت) گۆت: "ته کبیرکرن د روژا جه ژنی دا: الله أكبر، الله أكبر، لا إله إلا الله، والله أكبر، الله أكبر، ولله الحمد."

مفا و ئەحکام:

1. شیوازی ته کبیرکرنی: ئەف ئەئەرە دیار دکەت کو ئەئەفا ناقدارترین شیوازی ته کبیرکرنی یه د هەردوو جه ژنان دا.
2. زکرکرن د روژین جه ژنی دا: ته کبیرکرن ژ مه زنترین زکرانه د روژین جه ژنی دا، و مستحبه کو زیده بهیته کرن.
3. شوکر و حەمد بو خودی: ته کبیرکرن سوپاسی و حەمدا بو خودایی بلند ل سەر نیعمه تین وی هەردوو یان بخۆفه دگرت.

(1) رَقْمُ الْحَدِيثِ (5695). [قَوْلُ صَحَابِيٍّ، وَهُوَ مَوْقُوفٌ، لَكِنَّهُ أَشْهَرُ صَبِيغِ التَّكْبِيرِ وَعَلَيْهِ الْعَمَلُ].

فهرموودا بیستی: بهشی پینجی: ئەحکامین

قوربانین د جهژنا قوربانن دا

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: "ضَحَّى النَّبِيُّ ﷺ بِكَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ أَقْرَنَيْنِ، ذَبَحَهُمَا بِيَدِهِ، وَسَمَّى وَكَبَّرَ، وَوَضَعَ رِجْلَهُ عَلَى صِفَاحِهِمَا." (1)

ئەنەسە کورپی مالکی (خودی ژئی رازی بت) گۆت: "پێغه مبهری خودی (سلاف لی بن) دوو به رانین سپی و رهش یین شاخدار (خودان قوچ) کرنه قوربان، ب دهستی خوه سه ر ژئی کرن، و ناڤی خودی ئینا و ته کبیر کر، و پێیی خوه دانال سه ر ته نشتا وان."

(1) صَحِيحُ الْبُخَارِيِّ (كِتَابُ الْأَضَاحِيِّ، بَابُ التَّضْحِيَةِ بِكَبْشَيْنِ أَقْرَنَيْنِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (5558).

مفا و ئەحکام:

1. دروستتیا قوربانئی: دروستتیا قوربانئی د جه ژنا قوربانئی دا پشتراست دکه ت.
2. سالوخه تئ قوربانئی: باشتره کو قوربانئی به رانه کئ سپی و رهش بیت (کو رهنگئ رهش و سپی تئدا بن) و شاخدار بن (شاخ بۆ هه بن).
3. سه رژی کرنا قوربانئی ب دهست: مستحبه بۆ که سئ قوربانئی ددهت کو قوربانئی خوه ب دهستئ خوه سه رژی بکه ت ئە گهر بشی ت.
4. ناف ئینان (گۆتنا: بسم الله) و ته کبیر کرن (گۆتنا: الله اکبر) د دهمی سه رژی کرنئ دا: ژ مه رجین سه رژی کرنئ ناف ئینان و ته کبیر کرنه.
5. دانانا پیی ل سهر ته نشتا قوربانئی: ژ سونه تئ یه دانانا پیی ل سهر ته نشتا قوربانئی د دهمی سه رژی کرنئ دا ژ بۆ توند کرنا وی (دا نه رابت).

فهرمودا بیست و نیک

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «مَا عَمِلَ آدَمِيٌّ مِنْ عَمَلٍ يَوْمَ الذَّحْرِ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنْ إِهْرَاقِ الدَّمِّ، إِنَّهَا لَتَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِقُرُونِهَا وَأَشْعَارِهَا وَأُظْلَافِهَا، وَإِنَّ الدَّمَ لَيَقَعُ مِنَ اللَّهِ بِمَكَانٍ قَبْلَ أَنْ يَقَعَ مِنَ الْأَرْضِ، فَطِيبُوا بِهَا نَفْسًا.»⁽¹⁾

عائیشای (خودی ژئی رازی بت) گوت: کو پیغه مبهری خودی (سلاف لی بن) گوت: «نینه مروّف کاره کی د روژا قوربانی دا بکه ت خوشر بت ل دهف خودی ژریتنا خوینی، ب راستی ئه و دی ل روژا قیامه تی هیّت ب شاخین خوه و موویین خوه و نینوکین خوه، و ب راستی خوین ل دهف خودی ل جهه کی دکه فت (دهیته قه بوویلکرن) بهری بکه قیته ل سه ر ئه ردی، قیجا دلخوش بن ب وی.»

(1) سنن الترمذی (کتاب الأضحی، باب ما جاء فی فضل الأضحیة)، رقم الحدیث (1493)، وحسنه الألبانی.

مفا و ئەحکام:

1. فەزل و بەھایی قوربانیی و مەزنیای خێرا وی: دیار دکەت کو خێرا قوربانیی چەند مەزنە و کو ئەو ژ باشترین کارانە د روژا قوربانێ دا.

2. قەبووێلکرنا خودی بو قوربانیی: خوین ل دەف خودی ل جەھەکی دکەفت (ئانکو دەیتە قەبووێلکرنا) ژ بەری بکەئیتە ل سەر ئەردی، کنایتە ژ لەزاتیا قەبووێلکرنا وی.

3. هاتنا قوربانی ب تەمامی ل روژا قیامەتی: قوربانی ب هەمی پارچەیی خوقە دئیت دا کو ببیتە شاھد بو قوربانی دەری و شەفاعەتکار بو وی.

4. هاندان ل سەر دلخوشیا قوربانی دان: تەکەزیی دکەت کو موسلمان قوربانیی ب دلەکی رازی و خوش بکەت و بو خو بخیر حساب بکەت.

فرمودا بیست و دوویں

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: "صَلَّيْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ عِيدَ الْأَضْحَى، فَلَمَّا انصَرَفَ أَمَرَ بِكَبْشَيْنِ فَذَبَحَهُمَا، وَقَالَ: «بِسْمِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنِّي مُحَمَّدٍ وَأَلِ مُحَمَّدٍ وَمِنْ أُمَّةِ مُحَمَّدٍ» ثُمَّ ضَحَّى بِهِ." (1)

جابر بن کوری عہدوللای (خودی ژئی رازی بت) گوت: "مه دگهل پیغه مبه ری خودی (سلاف لی بن) نقیڑا جه ژنا قوربانی کر، پشتی دوماهی هاتی، وی فه رمان ب دوو به رانان کر و سهر ژئی کرن، و گوت: «ب ناقی خودی، خودایی من ژ محه مدهی و بنه مالا محه مدهی و ژ ئوممه تا محه مده قه بوویل بکه» پاشی کره قوربانی."

(1) صَحِيحُ مُسْلِمٍ (كِتَابُ الْأَضْحَى، بَابُ اسْتِحْبَابِ الْأَضْحِيَّةِ عَنِ الْمَيْتِ، وَجَوَازِ الْأَضْحِيَّةِ عَنِ الْجَمَاعَةِ بِالْكَبْشِ الْوَاحِدِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (1966).

مفا و ئەحکام:

1. دوعا سەرژۆیکرنی: دروستییا دوعا کرنی د دەمی سەرژۆیکرنی دا ب قەبوویلکرنی ژ خودی.
2. دروستییا قوربانیی ژبو خیزانی: قوربانیهکی بتنی به سه بوۆ زهلامی و خیزانا وی (ئەوین ب سه ر وی قه).
3. چاقلێکرننا پیغه مبهری (سلاف لی بن): پیغه مبهری (سلاف لی بن) قوربانی دا بوۆ خوۆ و بوۆ خیزانی خوۆ و بوۆ ئوممه تا خوۆ.
4. دلوقانیا پیغه مبهری (سلاف لی بن): پیغه مبهری (سلاف لی بن) قوربانی ژ پیش ئوممه تا خوۆ قه ژ یی دایی، وهک دلدانهک بوۆ هه ژارین ئوممه تی.

فهرموودا بیست و سیی

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «مَنْ وَجَدَ سَعَةً فَلَمْ يُضَحِّ فَلَا يَقْرَبَنَّ مُصَلَّنًا». (1)

ئەبو ھورەیرە (خودی ژێ رازی بت) گۆت: کو پیغەمبەرێ خودی (سلاف لی بن) گۆت: «ھەر کەسی پێچیبیت بیت و قوربانی نە دەت، بلا نیزیکی نفیژگەھا مە نەبت».

مفا و ئەحکام:

1. حوکمی قوربانیی: ئەف ھەرموودە یە پشتراستی وتە کە زیی ل سەر قوربانیی دکەت و کو ئەو نزیکی واجبی یە ل سەر یی پێچیبیت و خودان شیان بت.
2. گەف و ھەرەشە یا دژوار ل سەر یی کو قوربانیی بەیلت دگەل ھەبوونا مال و سامانی: ترساندنە کا دژوار بو وی یی کو قوربانیی بەیلت دگەل کو مالە کی زۆر و بەرفرەھ یی ھە ی.

(1) سُنُّنُ ابْنِ مَاجَةَ (كِتَابُ الْأَضَاحِيِّ، بَابُ الْأَضَاحِيِّ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (3123)، وَحَسَنَةُ الْأَلْبَانِيِّ.

3. هاندان ل سهر ږاگرتنا څي درويشمي: موسلمانان هان ددهت
کو ږژد بن ل سهر پاراستن و ږاگرتن و بلنډکړنا ته څي په رستنا
مه زن و درويشمي به رچاڅ.

فهرموودا بیست و چارئ

عَنْ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: «إِنَّ أَوَّلَ مَا نَبَدَأُ بِهِ مِنْ يَوْمِنَا هَذَا أَنْ نُصَلِّيَ، ثُمَّ نَرْجِعَ فَنَنْحَرَ، فَمَنْ فَعَلَ ذَلِكَ فَقَدْ أَصَابَ سُنَّتَنَا، وَمَنْ ذَبَحَ قَبْلَ أَنْ يُصَلِّيَ فَإِنَّمَا هُوَ لَحْمٌ قَدَّمَهُ لِأَهْلِهِ لَيْسَ مِنَ النَّسْكِ فِي شَيْءٍ»⁽¹⁾.

بهرائی کورئ عازبی (خودئ ژئ رازی بت) گوټ: "من گوهل پیغه مبهرئ خودئ بوو (سلاف لی بن) کو دگوټ: «ب راستی ئیکه م تشتی کو ئەم د روژا خوه یا ئەقرو دا دهست پی بکهین ئەوه کو نفیژی بکهین، پاشی بزقرین و قوربانیین خو سه ر ژئ بکهین، فیجا هر کهسئ ئەف چهنده کر وی سوننه تا مه یا راست گرت، و هر کهسئ قوربانی سه ر ژئ کربت ژ بهری نفیژی بکهت ئەفه بتنی گوشته که وی بو خیزانا خوه پیشکیش کریه و چ خیر و پشک ژ عیبادهتی قوربانی بو نینه»."

(1) صَحِيحُ الْبُخَارِيِّ (كِتَابُ الْعِيدَيْنِ، بَابُ كَلَامِ الْإِمَامِ عَلَى الْمَنَبَرِ عِنْدَ الْخُطْبَةِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (951).

مفا و ئەحکام:

1. دەمى سەرژىكرنا شەرىعى: ديار دكەت كو دەمى سەرژىكرنى پىشتى نقيژا جەژنى دەست پى دكەت.
2. بەتالبوونا سەرژىكرنى بەرى نقيژى: سەرژىكرن بەرى نقيژا جەژنى وەك قوربانىەكا شەرىعى ناھىتە ھژمارتن، بەلكو بتنى گۆشتەكە دەھىتە خارن.
3. دىقچوونا سوننەتى د رىكخستنى دا: رژدى بوون ل سەر پەپرەوكرنا سوننەتى د رىكخستنا كاران دا د رۆژا قوربانى دا (نقيژ پاشى قوربانى).

فهرموودا بیست و پینجی

عَنْ جُنْدُبِ بْنِ سُفْيَانَ الْبَجَلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: "شَهِدْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَوْمَ الْأَضْحَى، فَلَمَّا فَرَعْنَا مِنْ صَلَاتِهِ بِالنَّاسِ نَظَرَ إِلَيَّ غَنَمٌ قَدْ ذُبِحَتْ، فَقَالَ: «مَنْ ذَبَحَ قَبْلَ أَنْ يُصَلِّيَ فَلْيَذْبَحْ مَكَانَهَا أُخْرَى، وَمَنْ لَمْ يَكُنْ ذَبَحَ فَلْيَذْبَحْ بِاسْمِ اللَّهِ»." (1)

جوندوبی کوری سو فیانی به جهلی (خودی ژئی رازی بت) گوت: "من پیغه مبهری خودی (سلاف لی بن) د روژا قوربانی دا دیت، پشتی ژ نفیژا خوه یا دگهل خه لکی خلاس بووی، وی سه حکره چه ند په زهک پین هاتینه سه ر ژئی کرن، وی گوت: «هه ر که سی ژبه ری نفیژئی سه ر ژئی کربت، بلا ئیکا دی ل جهی وی سه ر ژئی بکه ت، و هه ر که سی سه ر ژئی نه کربت بلا ب ناخی خودی سه ر ژئی بکه ت»."

(1) صَحِيحُ الْبُخَارِيِّ (كِتَابُ الْعِيدَيْنِ، بَابُ الْأَكْلِ قَبْلَ الْعِيدِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (985).

مفا و ئەحکام:

1. واجبينا دووباره سەرژێکرنی بۆ یی کو بهری نقیژی سەر ژێ کری: یی کو بهری نقیژی سەر ژێ کری، واجبه ل سەر کو سەرژێکرنی ب قوربانیه کا دی دووباره بکهت.
2. دروستیا سەرژێکرنی پشتی نقیژی: دیار دکهت کو دهمی سەرژێکرنی شه رعی پشتی نقیژی دهست پی دکهت.
3. بیرئینانا موسلمانان ب ئە حکامین سەرژێکرنی: پیغه مبه ر (سلاف لی بن) ئوممه تی رینمایی دکهت و ئاگه هدار دکهت ل سەر ئە حکامین شه رعی.

فهرموودا بیست و شہش

عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: "أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ أَقُومَ عَلَى بَدْنِهِ، وَأَنْ أَقْسِمَ لِحُومِهَا وَجُلُودِهَا وَجَلَالِهَا عَلَى الْمَسَاكِينِ، وَلَا أُعْطِيَ الْجَازَرَ مِنْهَا شَيْئًا."⁽¹⁾

عہلیئ کوریئ تہ بو طالبی (خودی زئی رازی بت) گوٹ:
"پیغہ مہریئ خودیئ (سلاف لی بن) فہرمان ل من کر کوئ ز
سہر پہرشتیا حیشتریئ وی بکہم، و کوئ ز گوشت و چہرم و
جلکین وان ل سہر ہہ ژاران دابہش بکہم، و چ تشتہک ژ وان نہ
دہمہ سہر ژیکہری (قہ صابی)."

مفا و تہحکام:

(1) صَحِيحُ الْبُخَارِيِّ (كِتَابُ الْحَجِّ، بَابُ لَا يُعْطَى الْجَزَارُ مِنَ الْأَضْحِيَّةِ شَيْئًا)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (1717).

1. دابه شکرنا گوشت و چه رمین قوربانیی: مستحبه دابه شکرنا گوشت و چه رمین قوربانیی ل سهر هه ژاران و فه قیران بهیته کرن.

2. نه دانا چه قدهستی قه سابی ژ قوربانیی: دروست نینه چه قدهستی سه رژیکه ری (یی کو سهر ژی دکهت) ژ قوربانیی بهیته دان، به لکو چه قدهستی وی ژ ماله کی دی دهیته دان.

3. ده رئیخستنا خیری ژ قوربانی: قوربانی لایه نه کی عیاده تی و لایه نه کی جفاکی یی تیدا هه ی، و ئه و ژی دانا خارنی یه بو فه قیر و هه ژار و دهستکورتان.

4. دروستییا مفا وه رگرتنی ژ چه رمی: مفاوه رگرتن ژ چه رمی (پیستی گیانه وه ری) دروسته ب رییا فروتتا وان و خیرکرن ب بهایی وان، یان بکارئینانا وان د مه به ست و ئارمانجین چه لال دا.

فهرموودا بیست و هفتین

عَنْ نُبَيْشَةَ الْهَذَلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَيَّامُ التَّشْرِيقِ أَيَّامٌ أَكَلٍ وَشُرْبٍ وَذِكْرٍ لِلَّهِ»." (1)

نوبه یشه یی هونده لی (خودی ژمی رازی بت) گوت: پیغه مبه ری خودی (سلاف لی بن) گوت: «روژین ته شریقی روژین خارن و فه خارنی و زکری خودی نه».

مفا و نه حکام:

1. روژین ته شریقی روژین جه ژنی نه: ته که زیی ل سه ر وی چه ندی دکه ت کو روژین ته شریقی پیشکه کن ژ جه ژنا قوربانی نه (روژین 11 و 12 و 13 ژ هه یقا زیلحجی)
2. دروستیا خارن و فه خارنی: د قان روژان دا خارن و فه خارن حه لاله و دروسته، و روژی گرتن تیدا حه رامه.

(1) صَحِيحُ مُسْلِمٍ (كِتَابُ الصِّيَامِ، بَابُ تَحْرِيمِ صَوْمِ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (1141).

3. مستحبه زكړې خودې تيدا بهيټه كرن: ئەف روژه نه بتنې
بو څارن و څه څارنې نه، بهلكو روژين زكر كړنا خودايې بلندن
ژى (وهكى ته كبيريږن گريډاي پشتي نفيژان).

فهرمودا بیست و هشتی

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «لَا تَذْبَحُوا إِلَّا مُسِنَّةً، إِلَّا أَنْ يُعَسَّرَ عَلَيْكُمْ، فَتَذْبَحُوا جَذَعَةً مِنَ الضَّأْنِ»⁽¹⁾.

جابرئ کورئ عه بدولایی (خودئ ژئ رازی بت) گوٲ: کو پیغه مبهرئ خودئ (سلاف لی بن) گوٲ: «سه ر ژئ نه کهن بتنی بین مهزن، ئیلا نه گهر بو هوه زه حمهت بوو، بهرخه کی (شهش هه یقی دهرباز کربت هه تا ساله کی) ژ په زئ سپی سه ر ژئ بکهن».

مفا و نه حکام:

1. ته مه نئ قوربانئ: دیار دکهت کو نه سل د قوربانئ دا نه وه کو مه زن بیت (ته مه نئ وئ بو قوربانئ دروست بت)، و نه و ژئ یا کو پینچ سالین حیشتري تمام کربن، و دوو سالین چیلئ، و ساله کا بزنی، و شهش هه یقین میهئ.

(1) صَحِيحُ مُسْلِمٍ (كِتَابُ الْأَضَاحِيِّ، بَابُ سِنِّ الْأُضْحِيَّةِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (1963).

2. ژبلی د میهان دا: د میهي دا دروسته کو بهرڅه ک بیت (یا کو شه ش هیف تمام کربن) ئه گه ر یا مه زن ب زه حمه ت ب ده ست هه وه بکه څیت.

3. رژدیا ل سه ر باشتړینی: هاندانی دکه ت ل سه ر هه لبژارتنا قوربانیا باشتړین و یا ته مه نی وی ته مامتر.

فهرموودا بیست و نه‌ش: به‌ش‌ن شه‌ش‌ن: پرسین جودا یین ب هه‌ردوو جه‌ژنان مه‌ گ‌ریدای

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: "فَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ زَكَاةَ
الْفِطْرِ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ عَلَى الْعَبْدِ وَالْحُرِّ
وَالذَّكَرِ وَالْأُنْثَى وَالصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ، وَأَمَرَ بِهَا أَنْ
تُؤَدَّى قَبْلَ خُرُوجِ النَّاسِ إِلَى الصَّلَاةِ." (1)

ئیین عومه‌ری (خودی ژئی رازی بت) گوت: "پیغه‌مبه‌ری خودی
(سلاف لی بن) زه‌کاتا فتری فه‌رز کر کو صاعه‌که ژ خورمی یان
صاعه‌که ژ جه‌هی ل سه‌ر مروقی به‌نده و ئازاد و زه‌لامی و ژئی
و بچووکی و مه‌زنی ژ موسلمانان، و فه‌رمان کر کو به‌ری
ده‌رکه‌فتنا خه‌لکی بو نفیژی بهیته‌دان."

(1) صَحِيحُ الْبُخَارِيِّ (كِتَابُ الزَّكَاةِ، بَابُ فَرَضِ صَدَقَةِ الْفِطْرِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (1503).

مفا و ئەحکام:

1. فەرزبونا زەكاتا فترى: زەكاتا فترى فەرزەكە ل سەر ھەر موسلمانەكى خودان شيان.
2. جھى خەرچكرنى و ئەندازە: ئەندازەيا وى صاعەكە ژ پىرانىا قويتى خارنا ولاتى (خورمى يان جەھد دەمى پىغەمبەرى ما (سلاف لى بن)).
3. ل سەر كى واجبە: ل سەر ھەمى ئەندامىن خىزانى واجبە: بەندەى و ئازادى، و زەلامى و ژنى، و بچووكى و مەزنى (و ھەر كەسى تۆ سەمىانيا وى بكەى).
4. دەمى دەرئىخستنى: واجبە دەرئىخستنا وى بەرى نقيژا جەژنا رەمەزانى بت. (و پوزەكى دووا ژ بەرى جەژنى ژى دروستە).
5. حىكمەت ژ زەكاتا فترى: پاقتزكرنەكە بۆ روژيگى ژ گوتنىن خراب و بى مفا و خارنەكە بۆ ھەژاران.

فهرموودا سيهين

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: "نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
عَنْ صِيَامِ يَوْمَيْنِ: يَوْمِ الْفِطْرِ وَيَوْمِ النَّحْرِ." (1)

ئه بو سه عيدين خودري (خودى ژى رازى بت) گوت:
"پيغه مبهري خودى (سلاف لى بن) نه هيكر ژ روژى گرتنى د
دوو روژان دا: روژا جه ژنا رهمه زانى و روژا قوربانى."

مفا و نه حكام:

1. حه رامبوونا روژى گرتنى د هه ردوو روژين جه ژنى دا: روژى
گرتن د روژا جه ژنا رهمه زانى و جه ژنا قوربانى دا ب ئيجماع
حه رامه.

2. جه ژن روژين خوشى و سوپاسيى نه: ئه ف روژه روژين
خوشى و سوپاسيا خودى نه ل سهر تمامكرنا عيباده تى، و
روژى گرتن دژى قى چه ندى يه.

3. روژين خارن و قه خارنى: ئه ف روژه هاتينه دانان ژبو خارن و
قه خارنى و دياركرنا خوشيى.

(1) صَحِيحُ الْبُخَارِيِّ (كِتَابُ الصَّوْمِ، بَابُ صَوْمِ يَوْمِ الْفِطْرِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (1991).

فهرمودا سيه و ئيكن

عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: "خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالْهَاجِرَةِ إِلَى الْبَطْحَاءِ، فَتَوَضَّأَ ثُمَّ صَلَّى الظُّهْرَ رَكَعَتَيْنِ وَالْعَصْرَ رَكَعَتَيْنِ، وَبَيْنَ يَدَيْهِ عَنزَةٌ، ثُمَّ قَامَ إِلَى النَّاسِ فَتَكَلَّمَ، فَقَالَ: «مَنْ آيَنَ تَذَبْحُونَ؟» فَقَالُوا: مِنْ هُنَا، فَقَالَ: «لَا تَذَبْحُوا حَتَّى تُصَلُّوا، فَمَنْ ذَبَحَ فَلْيُعِدْ»." (1)

ئەبو جۆحەیفی (خودی ژى رازى بت) گۆت: "پيغه مبهري خودى (سلاف لى بن) د گەرما هاقيني دا دەرکەفت بۆ بەتحيي، پاش دەستنقيژ گرت و پاش نقيژا نيقرۆ دوو رکاعەت و ئيقارى دوو رکاعەت کرن، و بەرامبەر وى تيرەک (دارەکی کورت) هەبوو، پاش رابوو بەرامبەری خەلکی و ئاخفت، و گۆت: «هوين ل کيقه سەر ژى دکەن؟» وان گۆت: ل قيىرى، وى گۆت: «سەر ژى نەکەن هەتا نقيژى نەکەن، هەر کەسى سەر ژى کرى بلا دووبارە بکەت»."

(1) صَحِيحُ الْبُخَارِيِّ (كِتَابُ الْعِيدَيْنِ، بَابُ كَلَامِ الْإِمَامِ عَلَى الْمَنْبَرِ عِنْدَ الْخُطْبَةِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (983).

مفا و ئەحكام:

1. واجبينا پاش ئىخستنا سەرژىكرنى بۆ پشتى نقيژى:
دووباره پشتراستى ل سەر واجبينا وئ چەندى يە كو
سەرژىكرن پشتى نقيژا جه ژنى بيت.
2. دووباره كرنا قوربانى بۆ يى كو سەرپىچى كرى: يى كو بهرى
نقيژى سەر ژى كرى قوربانىيا وى دروست نينه و واجبه ل
سەر كو دووباره بكهت.
3. رژدىا پىغه مبهرى (سلاف لى بن) ل سەر فيركرنا ئە حكامان:
رژدىا پىغه مبهرى (سلاف لى بن) ديار دبىت ل سەر فيركرنا
ئوممه تا خوه ب ئە حكامين شەرى ب پوونى و ئاشكرايى.

فهرموودا سيه و دووین

عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: "الْغُسْلُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، وَيَوْمَ الْفِطْرِ، وَيَوْمَ الْأَضْحَى، وَيَوْمَ عَرَفَةَ"⁽¹⁾

عهلی (خودی ژئی رازی بت) گوت: "خوشوشتن د روژا ئه یینی د، و د روژا (جه ژنا) رهمه زانی د، و د روژا قوربانی د، و د روژا عه ره فی د."

مفا و نه حکام:

1. مستحبه خوشوشتن بۆ ههردوو جه ژنان: موسته حه به (سوننه ته) خوشوشتن و پاقریبوون ژ بهری ده رکه فتنی بۆ نقیژا جه ژنی، و ئه ف چهنده بۆ پاقریژی و بیهن خوشکرنی و دیارکرنا جوانی یه.

2. روژین خوشوشتن موسته حه ب: ئه فان چه ند روژان بخوڤه دگرت خوشوشتنی د روژا ئه یینی د، و روژا جه ژنا رهمه زانی و قوربانی و روژا عه ره فی.

(1) صَحِيحُ مُصَنَّفِ ابْنِ أَبِي شَيْبَةَ (كِتَابُ الطَّهَّارَةِ، بَابُ الْغُسْلِ يَوْمَ الْعِيدِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (5529). [أَثَرٌ مَوْقُوفٌ عَلَى عَلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَلَهُ حُكْمُ الرَّفْعِ لِكَوْنِهِ لَا يُقَالُ بِالرَّأْيِ، وَصَحَّحَهُ الْأَلْبَانِيُّ].

3. پاڦڙى و ته هارهت د ئىسلامى دا: ئىسلام هاندانى دكهت ل
سهر پاڦڙى و ته هارهتى د ههمى دهمان دا، و ئهف چهنده د
جهژنان دا زىدهتر ته كهزى لى دهىته كرن.

فهرمودا سیه و سیی

عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: "أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ دَخَلَ عَلَى عَائِشَةَ وَعِنْدَهَا جَارِيَتَانِ تُغْنِيَانِ، فَفَنَاهُمَا، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «دَعُهُمَا يَا أَبَا بَكْرٍ، فَإِنَّهَا أَيَّامُ عِيدٍ»." (1)

ئه نه سی (خودی ژئی رازی بت) گوت: "کو ئه بو به کر (خودی ژئی رازی بت) چوو دهف عائیشایی و دوو کچ ل دهف وی بوون ستران دگوتن، ئه وی نه هی ل وان کر، پیغه مبه ری خودی (سلاف لی بن) گوت: «وان بهیله، ئه ی ئه بوبه کر، چونکه ئه فه روژین جه ژنی نه»."

مفا و نه حکام:

1. ریپیدان ب هندهک نیشانیین خوشیا هلال: ئه ف هه دیسه پشتراست دکهت کو روژین جه ژنی روژین خوشی و که یفی نه، و تیدا ریپیدان ب هندهک نیشانیین خوشیا هلال هه یه.
2. سنورین هلال د جه ژنی دا: واجبه کو یاری و مژیلاهی هلال بیت، و تشتین د شه ریه تی دا هه رام بن تیدا نه بن.

(1) صَحِيحُ الْبُخَارِيِّ (كِتَابُ الْعِيدَيْنِ، بَابُ الْحِرَابِ وَالِدَّرَقِ يَوْمَ الْعِيدِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (952).

فهرمودا سيه و چارې

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: "دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَيَّ وَعِنْدِي جَارِيَتَانِ تُغْنِيَانِ، فَقَالَ: دَعُهُمَا يَا أَبَا بَكْرٍ، إِنَّهَا أَيَّامٌ عِيدٍ." (1)

عائيشايي (خودى ژمى رازى بت) گوټ: "پيغه مبهري خودى (سلاف لى بن) هاته دهف من و دوو کچ ل دهف من بوون ستران دگوټن، وى گوټ: « وان بهيله، ئه ي ئه بوبه کر، چونکه ئه فه روژين جه ژنى نه.»"

مفا و نه حکام:

1. ريپيدانا شهرعى د يارى و مژيلاهيين بي گونه هدا د روژين جه ژنى دا: پشتراستيي دکه ت ل سهر ريپيدانا شهرعى د مژيلاهيين بي گونه ه و ياريين بي گونه هدا د روژين جه ژنى دا.

2. لادانا گونه ه و زه حمه تيي ژ سهر موسلمانان: ئيسلام دينه کى ساناهى يه، و ئيسلامى گونه ه و زه حمه تي ژ سهر موسلمانان لادا د دهربرينا خوشييا وان دا د قان روژان دا.

(1) صَحِيحُ مُسْلِمٍ (كِتَابُ صَلَاةِ الْعِيدَيْنِ، بَابُ الرُّخْصَةِ فِي اللَّعِبِ الَّذِي لَا مَعْصِيَةَ فِيهِ فِي أَيَّامِ الْأَعْيَادِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (892).

فهرموودا سيه و پينجى

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: "رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَسْتَرْنِي بِرِدَائِهِ وَأَنَا أَنْظَرُ إِلَى الْحَبَشَةِ وَهُمْ يَلْعَبُونَ بِالدَّرَقِ وَالْحِرَابِ فِي الْمَسْجِدِ، حَتَّى أَكُونَ أَنَا الَّتِي أَنْصَرِفُ عَنِ النَّظَرِ." (1)

عائيشايى (خودى ژى رازى بت) گوټ: "من ديت پيغه مبهري خودى (سلاف لى بن) ب جلکى خوه ئه ز داپوشيم و من ته ماشه مى حه به شيان دکر يين د مزگه فتى دا ب تير و خه نجران يارى دکرن، هه تا کو ئه ز ئه و بووم يا کو ژ ته ماشه کرنى فه گه ريام."

مفا و نه حکام:

1. دروستييا ته ماشه کرنا ياريا حه لال بو ده مه کى: ديار دکه ت کو دروسته ته ماشه کرنا ياريا حه لال هه تا مروټ ب خوه ژ هه زکرنى خلاس دبت.

(1) صَحِيحُ الْبُخَارِيِّ (كِتَابُ الْعِيدَيْنِ، بَابُ الْحِرَابِ وَالِدَّرَقِ يَوْمَ الْعِيدِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (950).

2. به چاڤگرتنا هه ستین هه څزینی: نیشان ددهت کو رهفتارا
باش یا پیغه مبهری (سلاف لی بن) و به چاڤگرتنا وی بو
هه ستین هه څزینا وی.

3. ریسیاین شه رعی د ته ماشه کرنی دا: دگهل پاراستنا ریسیاین
شه رعی وه کی حیجاب و نه تیکه لیا قه دهغه کری.

فهرموودا سيه و شهش

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: "كَانَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَخْرُجُ يَوْمَ الْفِطْرِ حَتَّى يَطْعَمَ، وَلَا يَطْعَمُ يَوْمَ الْأَضْحَى حَتَّى يَرْجِعَ فَيَطْعَمَ مِنْ أَضْحِيَّتِهِ." (1)

(رامانا وئ دووبارهيه دگهل فهرموودا يازدئ، به لئ شئوازه كئ جئواز كو ته كه زيئ دكه ت لسه ر خارنا قوربانئ).

عه بدوللايئ كورئ بوره يدهئ ژ بابئ خوه (خودئ ژ هه ردووكان رازئ بت) گوت: "پئغه مبه رئ خودئ (سلاف لئ بن) د روژا (جهژنا) ره مه زانئ دا نه ده ركه فت هه تا كو خوارنه كئ نه خوت، و د روژا قوربانئ دا خارن نه د خوارن هه تا دزقري و ژ قوربانئيا خوه نه خووت."

(1) صَحِيحُ سُنَنِ التِّرْمِذِيِّ (كِتَابُ الصَّوْمِ، بَابُ مَا جَاءَ فِي الْأَكْلِ يَوْمَ الْفِطْرِ قَبْلَ الْخُرُوجِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (542)، وَصَحَّحَهُ الْأَلْبَانِيُّ.

مفا و ئەحکام:

1. پشتراستکرنا سوننه تین خارنی د ههردوو جه ژنان دا: دووباره پشتراستی د کهت ل سهر سوننه تی د خارنی دا د روژا ره مه زانی دا بهری نئیژی، و د روژا قوربانی دا پشتی نئیژی ژ قوربانیی.

2. چاقلیکرنا سوننه تا پیغه مبهری (سلاف لی بن): هاندان ل سهر په پیره و کرن و چاقلیکرنا پیغه مبهری (سلاف لی بن) د ثان ئادابان دا.

فرمودا سيھ و ھفتن

عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: "خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ عِيدِ فِدْكَرِ الدَّجَالِ، وَحَدَّرَ مِنْهُ." (1)

سہ مورہی کوری جوندوبی (خودی ژئی رازی بت) گوت:
"پیغہ مبرئی خودی (سلاف لی بن) د روژا جه ژنی دا گوتاره ک
دا مه و به حسی ده جالی کر، و ئەم ژئی ئاگہ هدار کرن."

مفا و ئەھکام:

1. گوتارا جه ژنی نه بتنی ب ئە حکامین جه ژنی ھه گریدای یه:
نیشان ددهت کو گوتارا جه ژنی نه بتنی ب ئە حکامین جه ژنی
ھه دهیته گریدان، به لکو بو ئیمامی دروسته کو تیدا گوتنی ل
سەر کیشه یین گرنگ بکەت یین ب ئوممه تی ھه گریدای.

2. گرنگیا بیرئینانا فیتنه یان: گرنگیا بیرئینانا خەلکی ب
فیتنه یان و نیشانین قیامه تی و ئاگہ هدار کرن ژ وان نیشانانا دیار
دکەت، دا کو ئاماده بن.

3. جه ژن ده لیقه یه بو ریئماییا گشتی: جه ژن هه لکه فته کا گرنگه
بو کۆمبوننا موسلمانان، و ده لیقه یه بو ریئماییا و شیره تکرئی.

(1) صَحِيحُ مُسْلِمٍ (كِتَابُ الْفِتَنِ وَأَشْرَاطِ السَّاعَةِ، بَابُ نِكْرِ الدَّجَالِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (2937).

فهرموودا سيه و همشتن

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «إِذَا دَخَلَتْ
الْعَشْرُ وَأَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يُضْحِيَ فَلَا يَأْخُذُ مِنْ شَعْرِهِ وَلَا مِنْ
أُظْفَارِهِ شَيْئًا حَتَّى يُضْحِيَ». (1)

ئوم سه له مه (خودی ژئی رازی بت) گوت: کو پیغه مبه ری خودی
(سلاف لی بن) گوت: «ئه گهر دهه روژ هاتن و ئیک ژ وه خواست
قوربانیی بکه ت، بلا چ تشته کی ژ موویین خوه و ژ نینوکیین
خوه نه فه که ت هه تا قوربانیی دده ت.»

مفا و ئه حکام:

1. نه هیکرنا قوربانیده ری ژ ژیفه کرنا مووی و نینوکان: سوننه ته
بو وی یی کو دخازیت قوربانیی بکه ت کو چ تشته کی ژ پرچا
خوه و ژ نینوکیین خوه و ژ پیستی خوه نه فه که ت ژ دهستییکا
دهه روژین نولحیجی هه تا قوربانییا خوه سه ر ژئی دکه ت.

(1) صَحِيحُ مُسْلِمٍ (كِتَابُ الْأَضَاحِيِّ، بَابُ مَنْ دَخَلَ عَلَيْهِ عَشْرُ ذِي الْحِجَّةِ وَأَرَادَ أَنْ يُضْحِيَ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (1977).

2. حیکمەت ژ ژی چەندی: خۆ شووبهاندن ب وان که سیین
موحرم د هندهک رهوشیین وان دا، و مهزنکرن و مهزن دانانا
درویشمی قوربانیی.
3. نه واجبه: ئەف نههیه ژبو پاکیی یه (تهنزیهی یه) نه ژبو
هرامکرنی ل دهف زۆربه یا زانیان.

فهرموودا سيه و نهی

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ كَانَ يَغْتَسِلُ يَوْمَ
الْفِطْرِ قَبْلَ أَنْ يَغْدُوَ إِلَى الْمَصَلَّى. (1)

عه بدوللایي کورئ عومه ری (خودی ژئ رازی بت) کو ئه وی د
روژا (جه ژنا) ره مه زانی دا خو د شویشته ژ به ری بچیته
نفیژگه هی.

مفا و نه حکام:

1. سوننه ته خوشوشتنا د روژا جه ژنی دا: نیشان ددهت کو
سوننه ته خوشوشتن بو هه ردوو جه ژنان (ره مه زانی و قوربانی)
بهیته کرن.

2. په پیره و کرنا صه حابیین ریژدار: رژدیا صه حابیان ل سهر
په پیره و کرنا پیغه مبه ری (سلاف لی بن) د سوننه تین وی دا.

3. پاقرئی و جوانی د روژا جه ژنی دا: خوشوشتن ژ ته مامییا
پاقرئی و جوانکرنی یه بو کو مبوونی.

(1) صَحِيحُ مُوطَأَ الْإِمَامِ مَالِكٍ (كِتَابُ الْعِيدَيْنِ، بَابُ الْغُسْلِ يَوْمَ الْعِيدِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ
(428). [أَثَرُ صَحِيحِ مَوْثُوفٍ عَلَى ابْنِ عُمَرَ، لَهُ حُكْمُ الرَّفْعِ].

فهرموودا چلی

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: "أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ صَلَّى الْعِيدَ بِالْمَدِينَةِ رَكَعَتَيْنِ، لَمْ يُصَلِّ قَبْلَهَا وَلَا بَعْدَهَا، ثُمَّ أَتَى النِّسَاءَ وَمَعَهُ بِلَالٌ فَأَمَرَهُنَّ بِالصَّدَقَةِ، فَجَعَلَتِ الْمَرْأَةُ تُلْقِي خُرْصَهَا وَسِخَابَهَا." (1)

عہ بدوللایی کوری عہ باسی (خودی ژئی رازی بت) گوت: "کو پیغہ مبهری خودی (سلاف لی بن) نقیڑا جه ژنی ل مه دینی دوو رکاعت کر، نه بهری وی و نه پشتی وی چ نقیڑهک نه کر، پاشی چوو دهف ژنان و بلال دگهل وی بوو و فهرمان ل وان کر ب خیرکرنی، و ژنان ب گوهارکین خوه و رستکین خوه ددان."

(1) صَحِيحُ الْبُخَارِيِّ (كِتَابُ الْعِيدَيْنِ، بَابُ مَوْعِظَةِ الْإِمَامِ النِّسَاءِ يَوْمَ الْعِيدِ)، رَقْمُ الْحَدِيثِ (981).

مفا و ئەحکام:

1. پشتراستکرنا وئ چەندی کو نقیژا جەژنی دوو رکاعەتە بئ سوننەتین بەری یان پشتی: دووبارە پشتراستی ل سەر ئی حوکمی دکەت.

2. دروستیا شیرەتکرنا ژنان و بیرئینانا وان: نیشان دەت کو دروستە ئیمام دەمەکی بۆ شیرەتکرنا ژنان و بیرئینانا وان ب ئە حکامین دینی وان، هەتا د روژین جەژنی دا ئی.

3. هاندان ل سەر خیرکرنی د روژا جەژنی دا: جەژن دەلیقەیه بۆ خیرکرنی ل سەر فەقیران و هەژاران، و دیارکرنە هەقکارییا جفاکی.

4. دروستیا خیرکرنە ژنی ژ زینەتین (چەکیڤ) وئ: ژنان ژ زینەتین خوە ددان، ئەقە نیشان دەت کو دروستە خیرکرن ب وئ چەندی.

5. تاییبەتکرنا ژنان ب شیرەتکرنی پشتی نقیژئی: نیشان دەت کو گرنگە کار و بارین ژنان د دینی وان دا بەرچاف بەیئتە وەرگرتن.

دوماهی

و د دوماهیا شی کۆمکرنا پیروژ یا فهرموودین پیغه مبه ری خودی دا (سلاف لی بن) یین کو ب جه ژنی فه گریدای، بقی چه ندی ئەم دی د ناف گه نجینه یین پیغه مبه رایه تی دا گه شتی کهین، و ئەم ژ رینماییا چاکترین مروّف (سلاف لی بن) وان تشتان وهردگرن کو رییین ئاهه نگییرانا جه ژنن مه بو مه روھن دکهن ب شیوه کی کو خودایی بلند ژنی رازی دبت و دگهل سوننه تا وی یا پیروژ دگۆنجیت.

ب راستی ب رییا ئەقان فهرمووده یین پیروژ بو مه دیار بوو کو جه ژن د ئیسلامی دا نه بتنی روژین یاری و کهیف و خوشیی نه، به لکو ئەو روژین عیبادهت و سوپاسیا خودی نه، و خوشی ب نیعمه تا وی، و موکمکرنا په یوه ندیین جفاکی و ئیکدوو قه بوویلکرنی و قیانی د ناقبه را موسلمانان دا.

ب راستی ئەفه دهلیقه یه بو تازه کرنا ئیکدلیی، و بهیژکرنا ئیمانی، و دیارکرنا درویشمیین دینی راست.

ب راستی پیغمه مبه ر (سلاف لی بن) گه له ک یی رژد بوو ل سه ر
فی کرنا ئوممه تا خوه بو هه ر تشته کی کو ب ئه فان هه لکه فتین
مه زن فه گریدای، ژ ئه حکامین نقیژی، و سوننه تین
ته کبیرکرنی، و ئادابین خوه جوانکرنی، و ئه حکامین قوربانیی،
و هه تا بگه هیته به فره هیال سه ر خیزان و زاروکان ب وان تشتین
هه لال ژ یاری و یاریکرنی.

و ئه فه هه می د چوارچوئی ری سایین شه رعی دا، یین کو دین و
دونیا یی بو موسلمان ی دپاریزن.

و ب راستی ئه م د قی هه ولا مه ته واضع دا قی چلینه یی ددانینه
به ر ده ستین خوشک و برایین خوه یین موسلمان، داخازی ژ
خودایی بلند دکه ین کو قی چه ندی بکه ته زانینه کا مفادار و
کاره کی چاک، و کو ژ مه و ژ هه وه قه بوویل بکه ت، و کو هه مییان
سه رکه فتی بکه ت بو جیه جیکرنا سوننه تا پیغمه مبه ری مه
(سلاف لی بن) د هه می ژیا نا مه دا.

و بلا جه ژنا مه هه رده م خوشی بیت ب عیباده تی خودی، و
بیرئینانه ک بیت بو نیعمه تین وی، و ئه گه ره ک بیت بو کو مکرنا
خیزانی و ئیکگرتنا دلان.

والحمد لله رب العالمين
وصلّى الله وسلّم على نبينا محمد
وعلى آله وصحبه أجمعين

مزگفت

www.mzgaft.com

ناقهرۆك

- 3پيشهكس
فهرموودا ئيكن: بهش ئيكن: حوكمن ههر دوو جهژنان و
6فهلن وان
8.....فهرموودا دوويى
10.....فهرموودا سيى
12فهرموودا چارى
فهرموودا پينجى: بهش دوويى: ئەحكامين نقيژا جهژنى و
13ئادابىن وى
15فهرموودا شەشى
17.....فهرموودا هفتى
19.....فهرموودا هشتى
21فهرموودا نهى
فهرموودا دهى: بهش سيى: سوننهت و ئادابىن ههر دوو
23جهژنان
25فهرموودا يازدى
27فهرموودا دوازدى
29.....فهرموودا سيزدى
31فهرموودا چاردى
33فهرموودا پازدى
فهرموودا شازدى: بهش چارى: تهكبيركرن د ههر دوو جهژنان دا
35و ئەحكامين وى
37فهرموودا هقدى
38فهرموودا هژدى
40فهرموودا نۆزدى

فهرموودا بیستین: به‌شَن پینجین: ئەحکامین قوربانین د جهژنا	
قوربانن دا.....	41
فهرموودا بیست و ئیکن.....	43
فهرموودا بیست و دووین.....	45
فهرموودا بیست و سیین.....	47
فهرموودا بیست و چاری.....	49
فهرموودا بیست و پینجین.....	51
فهرموودا بیست و شه‌شَن.....	53
فهرموودا بیست و هفتن.....	55
فهرموودا بیست و هه‌شتن.....	57
فهرموودا بیست و نه‌هن: به‌شَن شه‌شَن: پرسین جودا بین	
ب هه‌ردوو جهژنان هه‌ گری‌دای.....	59
فهرموودا سیهن.....	61
فهرموودا سیه و ئیکن.....	62
فهرموودا سیه و دووین.....	64
فهرموودا سیه و سیین.....	66
فهرموودا سیه و چاری.....	67
فهرموودا سیه و پینجین.....	68
فهرموودا سیه و شه‌شَن.....	70
فهرموودا سیه و هفتن.....	72
فهرموودا سیه و هه‌شتن.....	73
فهرموودا سیه و نه‌هن.....	75
فهرموودا چلن.....	76
دوماهن.....	78
ناقه‌روک.....	82

مزگفت

www.mzgaft.com

